

ЄГИПЕТСЬКО-ІЗРАЇЛЬСЬКЕ ПРОТИСТОЯННЯ: ВИТОКИ ТА ПРИЧИНИ

Парамонов Д. Ю.

*здобувач наукового ступеня кандидата історичних наук,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

З давніх часів східносередземномор'я стало ареною постійних протистоянь між різними державами. На цій території тривали безперервні війни між євреями і Єгипетським царством, ще з часів Мойсея. А у 598 р. цей регіон підкорив вавилонський правитель Навуходоносор II, забравши в рабство тисячі євреїв, в той же час, Єгипетське царство звільнилося від асирійського панування. Згодом, ці землі підкорювали перси на чолі з Кіром Великим, який, звільнив євреїв з рабства, а Єгипет перетворив на велику сатрапію. З початком нашої ери на історичній авансцені з'явився новий завойовник – Римська імперія. Після підкорення і руйнування римлянами Ієрусалиму в 70 р., попередню оволодівши Єгиптом, євреї були розсіяні по всьому світу. І тільки у VIII ст., після того, як Арабський Халіфат захопив «Землю Обітовану», численні групи єврейських іммігрантів почали переселятися до Палестини. З початком розпаду Арабського Халіфату близькосхідний регіон став сферою впливу спочатку єгиптян-мамлюків, а потім, на подальші три століття, імперії Османів. А з виникненням в кінці XIX ст. суспільно-політичного руху сіонізму переселення активізувалося як ніколи до того [5, с. 10 - 16].

У 1897 р. на конгресі в Базелі делегати єврейських общин на чолі з Теодором Герцелем створили Всесвітню сіоністську організацію (ВСО), що оголосила своєю метою створення єврейського «національного вогнища», шляхом «завоювання землі», «завоювання праці», «завоювання ринку», а також «збирання» всіх євреїв в діаспорі на «Землі Ізраїль», що мала утворитися на території Палестини [3, с. 519].

Під час Першої світової війни британська армія зайняла палестинські землі, а за Севрським мирним договором 1920 р. Палестина отримала статус мандатної території Великобританії, котра тим самим закріпила своє становище на Близькому Сході, контролюючи фактично і Єгипет, теж.

Для того, щоб зменшити арабську і єврейську недовіру по

відношенню до себе, влада мандатної території забезпечила єврейській общині умови для створення власної держави. Але це не поліпшило становище в Палестині, оскільки і у євреїв, і в арабів були різні погляди відносно майбутнього статусу регіону: обидві сторони вважали її своєю батьківщиною, обидві сторони були переконані, що їм належить право на створення власної державності.

Дуже часто ці суперечки переростали у прямі військові зіткнення. Зважаючи на численні єврейські погроми, британський уряд дуже часто приймав різного роду декларації, що в основному підтверджували підтримку розвитку єврейського «національного вогнища». З метою припинення погромів та визначення причин безладів в Палестині, уряд вирішив делегувати слідчі комісії, які, однак дійшли спільного висновку, що єврейська імміграція набагато перевищує економічні можливості Палестини, а тому нагнітає напругу в регіоні.

Таким чином, на основі цього висновку, британський уряд у травні 1930 р. значно обмежує імміграцію євреїв. Але не зважаючи на обмеження, імміграція так і не припинилася, а навпаки збільшилась, що було пов'язано з формуванням фашистських блоків в Італії та Німеччині. Для вирішення цієї проблеми королівська комісія на чолі з лордом Пілем у 1937 р. рекомендувала розділити територію Палестини на єврейську і арабську державу. Разом з тим лорд Піл так пояснив причину конфлікту: «...у них відсутній спільний ґрунт для порозуміння. Релігія та мови у них є різними. їх культура та соціальне життя не поєднуються як і їхні національні устремління» [6, с. 99]. Цю пропозицію підтримали, звичайно, сіоністи, оскільки саме цього вони і добивалися – створення основи майбутнього «Великого Ізраїлю». Араби ж мали на меті створити двоєдину національно нероз'єднану державу на території Палестини.

Таким чином, з'явилися нові суперечності між двома народами. Але цього разу конфлікт не обмежувався тільки антиарабськими або антисемітськими виступами і погромами. Обидві сторони перейшли до терористичних методів протидії.

З огляду на історичні обставини утворення Держави Ізраїль та її вороже зовнішнє оточення, винятково важливе місце в політичній системі країни посідає 173,5-тисячна Армія оборони Ізраїлю, 51 % особового складу котрої становлять жінки (термін строкової служби для них становить 21 місяць, для чоловіків – 36 місяців). Ізраїльські військові, маючи величезний вплив на політичні процеси, свідомо

утримуються від силового тиску на владу. Це пояснюється не лише тим, що високорозвинений Ізраїль має стійкі традиції демократичного врядування, надзвичайно високий ступінь політичної інституціоналізації та досконалу систему незалежних ЗМІ, а й цілковитою умовністю поділу політиків цивільних та військових [8, с. 2].

Незабаром, 15 травня, ЛАД, зважаючи на «агресивну природу сіоністів», потребу «зірвати маску агресивних намірів та імперіалістичних проєктів» в регіоні, розглядаючи події в Палестині «як загроза миру і безпеки», з метою «припинення розповсюдження неспокою і безладу» офіційно оголосила війну Ізраїлю, протестуючи тим самим проти створення єврейської держави на арабській території. А великий муфтії Єгипту, обгрунтовуючи тим, що євреї «мають на меті утвердити панування над усіма ісламськими державами» надав війні статусу джихаду [4, с. 62].

Перша Арабо-ізраїльська війна (або Палестинська війна, як назвали її історики-сходознавці) тривала до січня 1949 р. Мирні переговори між арабськими державами та євреями відбувалися на о. Родос. Ізраїль підписав угоди про перемир'я з Єгиптом у лютому 1949 р., з Ліваном – у березні, з Трансйорданією – у квітні, Сирією – в липні. Угоди передбачали наступне: неприпустимість застосування зброї сторонами для вирішення територіального питання, встановлення демаркаційних ліній і демілітаризованих зон, створення Органу спостереження за виконання умов перемир'я (ОС ВУП) [7, с. 130-132]. Внаслідок війни Ізраїль захопив Західну Галілею, Західний Негев та частину Ієрусалиму. Єгиптяни ж закріпили за собою Сектор Газа, де встановили свою адміністрацію на чолі з шейхом Омаром Савваном, представником радикальної ісламської організації «братів-мусульман», з метою впровадження «ісламського способу життя» та агітації серед населення потреби боротьби проти Ізраїлю. Як бачимо єгипетська влада не мала на меті створювати на основі захопленого Сектору Газа арабську державність [2, с. 462].

Укладені угоди про перемир'я мали на меті лише локалізувати конфлікт. І араби, і ізраїльтяни розцінили їх як тимчасові. Уряд Ізраїлю, вважав, що рано чи пізно араби визнають їхню державність, а тому підуть на підписання нових договорів. Однак араби вбачали у цих угодах лише перепочинок перед новою війною. Тому ізраїльтяни, відійшовши від попередньої стратегії, почали підкреслювати політичний характер родоських угод. І як зазначив військовий аналітик

І. Гаркаві «закінчення вогню перетворилось з мосту до шляху миру на сурогат миру» [10, с. 37]. Ізраїль, фактично так само не поспішав визнавати кордони встановлені за умов договорів з арабами 1949 р., оскільки ще мали на той час значний авторитет серед правлячих кіл, ті радикальні сіоністи, що вимагали розширення життєвого простору єврейського народу «від Нілу до Єфрату». Окрім того, школи та равинати, преса та масова культура, армія та місцева влада жили та виховувалися в душі радикального сіонізму [1, с. 52].

В процесі перманентної конфронтації з арабами у євреїв формувалася своєрідний комплекс «обложеної фортеці», що, однак, ще більше сприяло згуртуванню євреїв в Ізраїлі та євреїв в діаспорі навколо ідеї необхідності захисту державності [9, с. 129-140].

Отже, після довгих століть у діаспорі євреї відродили власну державність. Однак етнокультурний антагонізм з арабами призвів до війни між двома народами. Перемігши у війні за власне існування, Ізраїль не гарантував безпеки кордонів. Навпаки, тоді, у 1948 р. була закладена нова «близькосхідна бомба», і був зав'язаний новий вузол протиріч між арабами та євреями.

Література:

- митриев Е.Д. Путь у к миру на Ближнем Востоке. М.: Международ. отношение, 1974. 248 с.
- юрозель Ж.Б. Історія Дипломатії від 1919 року до наших часів. Київ: сторія єврейського народу. Под ред. Ш. Этингера. М.: Мосты культуры, 2003. 686 с.
- овтунович О.В, Революция «свободных офтцеров» в Египте. М.: Наука, 1984. 164 с.
- удрявцев А.В. Исламский мир и палестинская проблема. М.: Наука, 1990. 133 с.
6. Мирский Г. Израиль и палестинцы: самый длительный конфликт. *Мировая экономика и международные отношения*. 2001. № 3. С. 99.
7. Пырлин Е.Д. Ближневосточный узел: как все завязывалось. Восток. 2000. № 5. С. 130 – 132.
- енченко М. Взяти приклад з Держави Ізраїль. *Молодь України*. 2005. 13 жовт. 2 С.
- сова Е. Национальная идея Государства Израиль. Политика. Анализ. Хроника. Прогнозы. 2004. № 4. С. 100.
10. Эпштейн А.Д. Войны и дипломатия. Арабо-израильский конфликт в XX веке. Київ: Дух і літера, 2003. 216 с.